

Kada Erika:
TÁJÉKOZTATÓ A GYÜLEKEZETI VERSSZOLGÁLATRÓL

Dsida Jenő:
SZERETNÉK

Szeretnék:
kimenni messze, a víz partjára
s a lemenő nappal szembenézve
nekidőlni egy fának.
Hetenként többször.

A fejemet is hátravetve
hallgatni a halk szúnyogdongást,
meg a zsongó, csobogó vizet,
mikor beszél a Csennel.

Úgy maradni,
míg feljönnek a csillagok
és simogató ezüst fényüket
fejemre hintik.

...Először egy napig maradni ott
azután két napig,
azután három napig,
azután mindig...

(1925)

Dsida Jenő verse nem keresztyén költemény a szó hagyományos értelmében, hiszen hiányoznak belőle a vallásos terminológia megszokott elemei. Egy hétköznapi jelenet leírása ez, egyszerű szavakkal, mégis pontosan tudjuk, miről van szó: aligha szólhat költő ennél szebben Isten utáni vágyakozásáról. Már hónapokkal ezelőtt körvonalazódott bennem egy gyülekezeti versszolgalat indításának gondolata. Jó lenne, ha időről időre sokunk közös örömevé, Úr felé vezető élménnyé válhatna egy-egy ilyen vers, istenkereső költemény.

Maga a gyülekezeti versszolgalat nem jelentene mást, többet, mint azt, hogy havonta-kéthavonta, ahogyan a gyülekezet ezt igényli, elhangozna az istentisztelet keretében egy-egy keresztyén vers azok közül, melyek valamelyik testvérünket megérintették, útkeresésükben irányt mutattak vagy szívük szerint fogalmaztak meg Istenhez kötődő érzéseket, gondolatokat. Nagy öröm, hogy ehhez már az első perctől kezdve találtam lelkes segítőköt, támogatókat, de beszélnem kell a másik oldalról is, azokról a véleményekről, amelyek a szolgalat elkezdése előtt komolyabb megfontolásra intettek. Kétségtelen, hogy nem mindenki vonzódik egyformán a versekhez, ahogyan nem mindenki szereti, érti a zenét, vagy nem mindannyian tudunk önfeledten elmélyülni az építőművészet vagy szobrászat rejtelseiben. Különleges fogékonyság kell ahhoz, hogy a művészetek által közvetített üzenetet befogadhatassuk, továbbgondolhatassuk, én mégis úgy gondolom: **egy Istentől ihletett műalkotás különösebb előtanulmányok és segítő értelmezések nélkül is meg tudja érinteni az embereket.**

Ebből a szempontból volt nagy bizonyosság a múlt vasárnapi istentiszteleten a Kecskemét környéki tanyán élő Viktor beszámolója, aki elmondta, hogy élete legmélyebb periódusában talált rá Reményik Sándor *Kegyelem* című versére, amely meghatározó jelentőségűvé vált Isten felé vezető útján.

Az, hogy ez így történt, nem lehet véletlen. Isten az, aki nemcsak a Biblia szavaival, de számtalan más módon is keresi az embert, a vele való kapcsolatot. Csodálatos találkozások jöhetnek létre, amikor nemcsak Ő, de az ember is keresi Istenét. Találkozni pedig nem lehet máshol, mint valahol a látható és láthatatlan világ határán. Ezt a találkozást keresi, kísérli meg a művészet is, és ebben segíti az alázatos, őszinte alkotót a Lélek, a Szentlélek, amely végigkíséri az alkotás teljes folyamatát. Jelen van, amikor a teremtett világ látványa és látványon túlmutató mélysége, igazsága megérinti a benne élő embert. Jelen van, amikor ezt az élményt próbálja megörökíteni a művészet eszközeivel, és jelen van, amikor műve eljut a befogadóhoz. A transzcendencia határán mozgó, Istentől ihletett művészet olyan tartalmakat képes átadni, amelyek köznapi emberi beszéddel igen nehezen, vagy egyáltalán nem közölhetők.

A művészetek közül kezdetektől része volt a liturgiának az ének, a zene, amely a mi gyülekezetünkben – Istennek hála – rangos művésztanárok kezében és sok-sok lelkes, zenei tehetséggel megáldott testvérünk szolgálatában van. Ha az építőművészetet nézzük – a gyülekezeti tagok aktív segítségével –, Istenre mutató gyönyörű imaházban vagyunk, s lélekemelő belső térben, művészi falikerámiával, dombormű-alkotásokkal körbevéve tartjuk istentiszteleteinket. El-elhangzik vers is, régen több, ma már kevesebb. Félünk attól, hogy se a zene, se az irodalom ne váljon kultúrprogrammá a templomban, és ez így van jól. Isten házában Isten beszéde, az Ige legyen az első, erre adott emberi válaszuk csak a második lehet. Ugyanakkor ember és Isten kapcsolatának lényege mégiscsak a párbeszéd. Isten örül, ha megszólítjuk. Hívására adott válasz lehet a szív mélyéből kiszakadt, sokunk lelkében visszhangra talált vers is.

Mi garantálja az istentiszteleteken elhangzó lírai művek őszinteségét, Istentől való ihletettségét, művészi igényességét? A keresztyén versek Isten megszólításának vágyából születnek, de minél súlyosabb a gondolat, annál nehezebben röppen. Csak keveseknek adatik meg, hogy úgy fogalmazzanak, ami tartalmában és művészi kivitelében nagy magasságokba törhet. A magyar keresztyén lírának számos gyűjteménye, antológiája van, mely igen széles skálán nyújt lehetőséget a válogatásra. A honlapon ehhez egy kisebb bibliográfiát is mellékelek. **A hívó ember számára a hiteles keresztyén költeménynek egyetlen definíciója létezik: megérinti-e a szívét, közelebb viszi-e lélekben, gondolatban Istenhez.** Ezt szem előtt tartva ajánlom, hogy keressünk bátran vallásos verseket a szokásosnál nagyobb kitekintésben is, hiszen például Túrmezei Erzsébet, a nemrég elhunyt Füle Lajos vagy a már klasszikusnak számító Sík Sándor mellett számos hívő költő volt nagy klasszikusaink között is. Hogy csak néhányat említsek, protestáns költő volt Arany János, Tompa Mihály, Ady Endre, Szabó Lőrinc, Áprily Lajos. Katolikus költő volt Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Vörösmarty Mihály, Dsida Jenő, Babits Mihály, Juhász Gyula, Pilinszky János, Rónay György és a ma is élő Kányádi Sándor, aki „*Dél keresztyé*” című versével a keresztyének felekezeteken túli egységét fogalmazta meg.

Vannak nagy költőink, akiket mégis fenntartással fogadnak ma a keresztyének, gondolok itt például Ady Endrére vagy József Attilára – mondván, hogy életük és haláluk kétséget támaszt hitük őszintesége felől. Én örök József Attiláról egy képet, amit a nyolcvanas években hallottam a költő Kecskeméten élő távoli rokonától, Váry Istvánné Ibolya

nénitől. József Attila – mindenből kifogyva – bizonyos időközönként megfordult a házuknál. Míg a bejárónő összekészítette a neki szánt csomagot, pénzt, Attila az előszobában várakozott, s hiába invitálták, soha nem ment beljebb. Szégyellt volna a finom úri család nappalijába merészkedni. Láthatóan így is annyira megviselte az alamizsnakérés, hogy attól tartottak, a következő saroknál mégiscsak eldobja magától a nehezen szerzett kegyelemkenyeret. Ha jobb kedve volt, félórákig is elálldogált az ajtófélfának támaszkodva, s jóindulatú szemlélődéssel nézte a család életét, egy-egy kérdésre rövid szóval válaszolt, de beljebb soha nem lépett. Ők, akik viszonylagos polgári jólétben éltek, csak sejtették, mit jelentett Attilának és a társadalom perifériájára szorult embereknek az a kor, amelyet „*Ezernyi fajta népbetegség,/ szapora csecsemőhalál,/ árvaság, korai öregség,/ elmebaj, egyke és sivár/bűn...*” uralt, s amelyből „*kitántorgott Amerikába / másfél millió emberünk*” (Hazám c. vers). Nem tudjuk, hogy a már rendszeresen éhező, sokat nélkülöző, legyengült idegrendszerű költő dobta-e el magától az életet vagy szerencsétlen véletlen volt, de egy dolog biztosnak tűnik: lassan egy évszázada már, hogy költészetét nemigen múlta felül egyetlen jólfésült, jóllakott költőnk sem. József Attila istenkereső volt, ahogyan Ady Endre is. Azon az úton jártak, amelyen mi járunk, ki előbb, ki hátrébb, s hogy közülünk ki lesz méltó majdan az Örök Élet elnyerésére, ennek eldöntése nem a mi feladatunk: isteni kompetencia.

Még egy idevágó gondolatot szeretnék megosztani a gyülekezettel. Sokáig visszavisszatérően zavart, hogy a keresztény írók, költők, pont a legnagyobbak közül valók, nem mindig tettek műveikben teljes mellszélességgel tanúbizonyságot Isten létezésé mellett. Kételyeiknek, bizonytalanságaiknak adtak hangot, olykor kimérten fogalmaztak éppen ők, akiknek váteszként előljárva kellene erősíteniük bennünket. Kányádi Sándor is így ír például:

„ahogy az isten észrevétlen / beléd épül minthogyha volna
(Ahogy c. vers 1994)

„lassan az árnyak nőni kezdnek / fehérén mint valami nyírfák
végéhez közelít a kezdet / ahogy azt már régen megírták

... aztán az óra mutatója / eloson a számlap lefittyed
vetül a vágyott a valóra / olyan lesz-é milyenné hitted”
(„Aztán” c. vers 1994)

Beethoven állítólag azt mondta: „*Az érzelmi fellobbanás nők dolga; férfiból az értelem kell, hogy kibontsa a zenét*”. A mondat első részébe nem mennék bele, de a második részében lehet valami. Abban a bonyolult és meghatározhatatlan folyamatban, amikor a transzcendens világból érkezik valami hozzánk, komoly szerepe van az értelemnek abban, hogy dekódolni tudja, és újrakódolva a művészet nyelvén tovább tudjuk adni. Érdekes lenne bővebben írni arról, hogy ebben a fajta kommunikációban a köznapi beszéddel szemben miért van jóval nagyobb előnye, esélye bármely művészeti ágának a hiteles tolmácsolás terén, de most térjünk vissza az előbbi kérdéshez. Úgy gondolom, hogy ha már valaki eljutott arra a szintre, amikor Isten „észrevétlenül beléépül”, akkor ez már nehezen átadható élmény. Úgy etikus, ha a költő nem mond erről többet, ha igazat akar mondani, mint ami értelemmel lekövethető módon közölhető. Másfelől nézve még a legművészibben formált szavak is korlátok. Az igazi tudás azon túl van. Ez a „nemtudás” az, amit az „isteni lényeggel” megérintett és az emberi kifejezés határait megjárt művészek fel is vállalnak, s tőlük ez el is fogadható. De leginkább csak tőlük, mert ehhez a „nemtudáshoz” igen hosszú út vezet.

Végezetül nézzük meg, miről beszélt Viktor a bizonyágtételében: miről szól Reményik Sándor „Kegyelem” című verse. Most és a későbbiek folyamán bármikor úgy a megadott telefonszámon, mint személyesen nagy szeretettel várom azok jelentkezését, akik szívesen veszik ki a részüket alkalmanként vagy rendszeresen a gyülekezeti versszolgálat valamely formájából.

Kecskemét, 2015. június 21.

Reményik Sándor:

Kegyelem

Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal –
S a lehetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szóttalanul, gondolattalanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkeség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!

S akkor – magától – megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat – hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy pici csillag sétál szembe véled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.

Akkor – magától – szűnik a vihar,
Akkor – magától – minden elcsitul,
Akkor – magától – éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától – friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a *Kegyelem*.

(1924)